

BOTRYTIS CINEREA UZROČNIK SIVE PLIJESNI NA SALATI

SAŽETAK

Velike štete koje su nastale na salati u plastenicima u S. Stajkovcima, u okolici Skoplja 1999. godine, uzrokovao je parazit *Botrytis cinerea*. U 2000. i 2001. godini zaštitili smo salatu od napada parazita *Botrytis cinerea* - uzročnika sive plijesni. Pri ispitivanju djelotvornosti fungicida za zaštitu salate od napada parazita *B. cinerea*, najveći indeks djelotvornosti pokazao je fungicid Sumilex 50 WP - 97,295%, a najmanji indeks fungicid Antracol WP -70 - iznosio je 91,89%.

Ključne riječi: *Botrytis cinerea*, salata, fungicidi, zaštita

UVOD

Uzgoj salate (*Lactuca sativa*) u ranoj proizvodnji zadovoljava potrebu kupaca za svježim zelenilom nakon zimskog razdoblja, tako da rano proizvedena salata postiže dobru cijenu i ima dobru potražnju. Uzgoj salate je relativno lak i ne zahtijeva velike izdatke. Znajući sve ovo mnogi povrtlari u okolici Skoplja orijentirali su se na proizvodnju salate.

Osim spomenutog parazita na salati, ograničavajući činioci uzgoja salate su bolesti. Najčešće bolesti su: *Bremia lactuca*- uzročnik plamenjače na salati, *Pseudomonas* i *Erwinia* - uzročnici bakterijske truleži salate, *Lattuce mosaic virus* - virus mozaika salate, *Lattuce necrosis virus* - virus nekroze lišća zelene salate. Ove bolesti salate sigurno uzrokuju nepovoljni uvjeti uzgoja salate.

U 1999. godini pri uzgoju salate u plastenicima u S. Stajkovcima utvrdili smo da je salata bila ugrožena napadom parazita *Botrytis cinerea* - uzročnikom sive plijesni. Napad je bio izraženiji u plastenicima u kojima je salata obilnije navodnjavana.

S obzirom da je ovaj parazit uzrokovao velike štete na salati u 1999. godini, proveli smo pokus zaštite salate od ovog parazita.

MATERIJAL I METODIKA ISTRAŽIVANJA

Pri pojavi oboljenja na salati promatrali smo simptome i identifikaciju parazita.

U tijeku 2000. i 2001. godine vršili smo pokuse u plasteniku u S.Stajkovcima u okolici Skopja na salati zasađenoj za ranu proizvodnju. Osnovne pokusne parcele bile su 10 m², za 3 ponavljanja 30 m².

Na svakoj osnovnoj parceli bilo je posađeno po 66 biljaka x³ ponavljanja 200 biljaka, isto i u kontroli.

Izvedena su dva tretiranja: prvo u 2000. godini 7.XI., drugo 20.XI.2001. U 2001. godini prvo tretiranje je izvedeno 14.XI. i drugo 27.XI. Očitavanja su obavljena nekoliko puta tijekom vegetacije prebrojavanjem zdravih i oboljelih biljaka. Rezultati su izraženi u postocima.

Fungicidi korišteni u pokusu predstavljeni su u tablici broj 1.

Tab.1 Korišteni fungicidi u pokusima

Redni broj	Fungicid	Aktivna tvar	Koncentracija doza	Proizvođač
1	Antracol WP 70	Propineb 70	2,5 kg./ha	BAYER
2	Kidan SC	Iprodion 25,5	4,0 l/ha	BAYER
3	Ronilan DF WG	Vinklozolin 50	1 kg/ha	BASF
4	Sumilex 50 WP	Procimidon 50	0,6 l/ha	Sumitomo

REZULTATI ISTRAŽIVANJA S RASPRAVOM

Promatranjem simptoma bolesti i identifikacijom -determinacijom parazita na salati utvrdili smo da je oboljenje bilo uzrokovano parazitom *Botrytis cinerea*. Identifikacija ovog parazita je laka zbog formiranja smeđe micelije sa sporulacijama na oboljelom

dijelu biljke. Ovaj parazit je zahvaćao osnovu lista te osnovu glavice u cjelini pri čemu se javljala smeđa prevlaka na mjestima zaraze. Oboljelo lišće je mijenjalo boju u žutu (sl.1), s pojavom smeđe prevlake u osnovi lista što se slaže s navodima M i l a d i n o v i ć a i sur. (1997) i B a h a r i e v a i sur. (1992). Ranije zahvaćene biljke salate su polegale po tlu uvenuvši i ubrzo su se prekrile smeđom micelijom gljive. Na starijim biljkama zaraza se pojavljivala na osnovi lišća ili na mjestima oštećenja lišća obuhvaćajući korijenov vrat (sl.2). U suhim uvjetima oboljelo lišće se sušilo bez pojave smeđe sporulacije micelije. Pri vlažnim uvjetima širenje parazita bilo je brže i obuhvaćalo je unutrašnjost glavice.

Ovaj parazit najčešće se javlja na salati uzgajanoj u zaštićenim prostorima, i pogotovo u nepovoljnim uvjetima. Parazit je osobito izražen u jesensko-zimskom razdoblju.

Tablica br.2 pokazuje rezultate pokusa zaštite salate upotrebom fungicida.

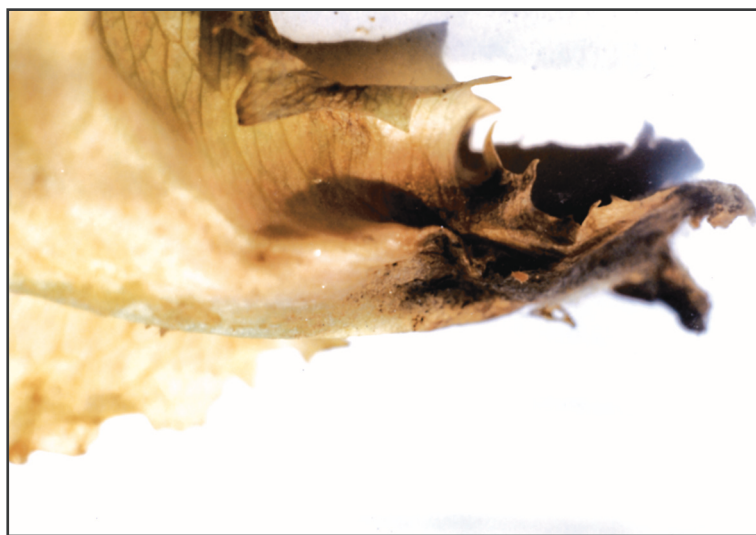
Tab.2. Rezultati djelotvornosti primijenjenih fungicida u zaštiti salate od napada parazita *B.cinerea* (pokusi u 2000. i 2001. godini).

Red. broj	Fungicid	Ukupan broj biljaka	Broj oboljelih biljaka			% zaraze	Djelotvornost %
			Godine		Zbroj		
			2001.	2002			
1.	Antracol WP-70	200	2	1	3	1,5	91,89
2.	Kidan SC	200	2	0	2	1	94,59
3.	Ronilan DF WG	200	0	2	2	1	94,59
4.	Sumilex 50 WP	200	0	1	1	0,5	97,29
5.	Kontrola	200	19	18	37	18,5	-

Iz tablice br. 2 se vidi da je najbolje rezultate u zaštiti salate od ovog parazita pokazao fungicid Sumilex 50 WP s indeksom djelotvornosti 97,29%, a najmanji indeks djelotvornosti postigao je fungicid Antracol WP - 70 samo 91,89%.

U ispitivanjima C a r d i a i sur.(1995) dobre rezultate u zaštiti salate od napada parazita *B.cinerea* pokazao je i fungicid Ronilan.

Pri ispitivanju djelotvornosti drugih mjera zaštite salate od napada ovog parazita utvrdili smo da je provedba optimalnih uvjeta za razvoj salate djelotvorno kao preventiva.

Sl.1. B.cinerea- simptomi napada na lišću, požutjelost lista i sporulacija na osnovi lista salate

Sl.2. B.cinerea- simptomi napada na korijenovom vratu i glavici salate.

ZAKLJUČAK

Pri uzgoju salate u nepovoljnim uvjetima viška vlage tijekom jesensko-zimske proizvodnje u plastenicima u S.Stajkovcima u okolici Skoplja u 1999. god. utvrdili smo napad parazita *Botrytis cinerea*.

U tijeku 2000. i 2001. godine vršili smo pokuse zaštite salate preventivnim i kemijskim mjerama. Preventivne mjere t.t. provođenje optimalnih uvjeta za uzgoj salate

jesu djelotvorne mjere,tako da u takvim uvjetima i nije potrebno provoditi kemijske mjere zaštite salate.

Pri ispitivanju djelotvornosti primjene fungicida za zaštitu salate od napada parazita *Botrytis cinerea* utvrdili smo da je najveći indeks djelotvornosti pokazao fungicid Sumilex 50 WP, pri čemu je indeks iznosio 97,29%. Najmanji indeks djelotvornosti pokazao je fungicid Antracol WP 70 - iznosio je 91,89%.

LITERATURA

1. Bahariev,D.,Velev,B.,Stefanov,S.,Loginova Ekaterina (1992): Bolesti pleveli i neprijatelji po zelenčukovite kluturi, Zemizdat, Sofia.

2. Carddi,C.,Casulli.F.,Lops.R (1995): Prova di lotta contro gli aganti di marcium del colletto della lattuga.Difesa delle Piante,18 (3); 219-225.

3. Miladinović,Ž.,Damjanović, M.,Brkić, S.,Marković,Ž.,Stevanović,D., Raićević, Sretenović Tatjana.,Zečević,B.,Đorđević R.,Čorkalo.D., Stanković. L.,Zdravković.M., ZdravkovićJasmina., Marinković.N.,Mijatović Mirjana, Obradović.A. Starčević.M.,Milić.B.,Todorović Vesna (1997): Gajenje povrća, Institut za istraživanja u poljoprivredi, Srbija,Beograd, Centar za povrtarstvo Smederevska Palanka, Beograd 1997.

BOTRYTIS CINEREA GRAY MOULD ON THE LETTUCE

Summary

The fungi Botrytis cinerea is registred in s.Stajkovci near Skopje in 1999 in the plastic houses.

Researching the measurement for protection against this fungi we athoweladged that the preventive onea are effective.

The application of chemical measurments for protection of lettuce,showed an index of efficiency according to A b b o t of 97,29% - when using Sumilex 50 WP,while the use of Antracol WP 70 showed on index of 91,89%.

Key words: *Botrytis cinerea, fungicides, protection, lettuce*

